

Pregled komentara, sugestija i primjedbi na tekst nacrtu Odluke o relevantnim tržištima usluga koja su predmet provjere ispunjenosti testa tri kriterijuma, koji je bio predmet javnih konsultacija u periodu 28.01 - 02.03.2011.godine

OPERATOR	KOMENTAR	STAV AGENCIJE
<p style="text-align: center;">Crnogorski Telekom</p>	<p>1. „Analiza dodatnih tržišta je preuranjena u situaciji kad je tek završena analiza sedam tržišta definisanih EU preporukama iz 2007.godine i u situaciji kad je tek u toku implementacija obaveza utvrđenih rješenjima Agencije o određivanju operatora sa značajnom tržišnom“.</p>	<p>U odnosu na primjedbu Crnogorskog Telekom-a o preuranjenosti analiza dodatnih tržišta ističemo sledeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ovim aktom se sprovodi analiza onih relevantnih tržišta koja nijesu uvrštena u listu tržišta iz Odluke o relevantnim tržištima usluga i relevantnom geografskom tržištu, koja je predviđala mogućnost da Agencija može da proširi listu relevantnih tržišta nakon sprovedenog testa trostrukog kumulativnog kriterijuma; -Nacrtom Odluke o relevantnim tržištima Agencija ne inicira novi krug analizarelevantnih tržišta, iako je učestalost sprovođenja postupka analiza relevantnih tržišta u diskreciji regulatora, s obzirom da ista nije decidno Zakonom propisana; -Ovaj set tržišta sadržanih u nacrtu Odluke se, zbog razlika u metodološkom pristupu, mora tretirati odvojeno od analiza relevantnih tržišta propisanih ranijom Odlukom.
	<p>2. „Agencija će u postupku primjene kumulativnog testa tri kriterijuma i sama doći do zaključka da ex ante regulacija ovih tržišta je preuranjena ili nepotrebna. Ovo se naročito odnosi na dva maloprodajna tržišta kao i veleprodajno tržište pristupa i originacije poziva iz mobilnih mreža“</p>	<p>Intencija Preporuke o relevantnim tržištima je posticanje harmonizacije u sektoru elektronskih komunikacionih usluga na način da iste usluge budu predmet analize tržišta u svim državama članicama Evropske unije. Međutim, nacionalna regulatorna tijela zemalja članica imaju mogućnost da i sama utvrde da su pojedina tržišta, koja se razlikuju od popisa tržišta iz važeće Preporuke, podložna ex ante regulaciji. Agencija je kandidovala tržišta u nacrtu Odluke imajući u vidu stanje i stepen konkurentnosti na predloženim tržištima. Agencija će se rukovoditi konkretnim rezultatima testa tri kriterijuma i analizama tržišta koji će implicirati nametanje ili ukidanje regulatornih obaveza, a ne paušalnim ocjenama u smislu eventualne</p>

	<p>3. „Nejasni razlozi kojim se rukovodila Agencija prilikom odlučivanja da već analizira maloprodajna tržišta lokalnih, međumjesnih i međunarodnih poziva za fizička i pravna lica, kada je tokom prtethodne analize sedam tržišta upravo posredstvom analize maloprodajnih tržišta došla do zaključka da će se konkurentnost na tim tržištima pospješiti regulacijom na veleprodajnom nivou tj. uvođenjem mogućnosti ulaska alternativnih operatora na ta tržišta. Takođe, nejasna je namjera Agencije da već u ovom trenutku analizira tržište poziva iz fiksne mreže što za posledicu može imati uvođenje mjera regulacije cijena“.</p>	<p>preuranjenosti ili svrsishodnosti regulacije.</p> <p>U slučaju utvrđivanja neefikasne konkurencije i prisustva operatora sa značajnom tržišnom snagom na relevantnom maloprodajnom tržištu, regulator daje prioritet propisivanju regulatornih obaveza na veleprodajnom nivou sa ciljem podsticanja konkurencije na maloprodajnom nivou. Međutim, osnovni cilj regulatornog okvira (a to je analiza tržišta i moguća <i>ex ante</i> regulacija) jeste da se bavi predvidivim problemima vezanim za nedostatak efikasne konkurencije. S tim u vezi, Agencija je u postupku analize maloprodajnog tržišta pristupa fiksnoj mreži na fiksnoj lokaciji utvrdila da na predmetnom tržištu nema efikasne konkurencije, što su potvrdila i izuzetno visoka tržišna učešća i zaključci analize odabranih tržišnih kriterijuma, Takođe, nakon sagledavanja aktuelnih i potencijalnih prepreka razvoju konkurencije Agencija je zaključila da bi Crnogorski Telekom mogao vršiti zloupotrebu statusa značajne tržišne snage na maloprodajnom nivou, te da primjena regulatornih obaveza isključivo na veleprodajnom nivou ne bi mogla osigurati efikasnu implementaciju ciljeva regulacije na predmetnom tržištu.</p> <p>Što se tiče razloga kojima se Agencija rukovodila prilikom donošenja odluke da analizira maloprodajna tržišta lokalnih, međumjesnih i međunarodnih poziva za fizička i pravna lica, ističemo da je riječ o tržištima koje karakteriše dugogodišnje odsustvo efikasne konkurencije i gdje je eventualno razmatranje ukidanja obaveza od strane regulatora opravdano jedino u situaciji kada nacionalne prilike nameću drugačiji zaključak, odnosno gdje je konstatovana tendencija kretanja ka efikasnoj konkurenciji koja se manifestuje kao intenzivan ulazak na tržište alternativnih operatora koji pružaju mogućnosti krajnjim korisnicima usluga izbora operatora, predizbora operatora i pretplatničkih linija na nivou veleprodaje.</p>
--	--	--

	<p>4. „Kad je u pitanju veleprodajno tržište pristupa i originacije poziva iz mobilnih mreža ističemo da je nedavno završena analiza tržišta terminacije poziva u mobilnim mrežama te implementacija rješenja Agencije o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom na ovom tržištu i smanjenje cijena terminacije poziva ima za cilj i povećanje konkurentnosti na maloprodajnom tržištu poziva ka mobilnim mrežama. S obzirom da, na osnovu zvaničnih statistika saobraćaja, najveći dio saobraćaja koji završava u mobilnim mrežama istovremeno i potiče iz mobilnih mreža, efekti mjera koje je Agencija propisala na tržištu terminacije poziva odraziće se i na maloprodajno tržište originacije poziva iz mobilnih mreža “.</p>	<p>Određivanje jednog tržišta predmetom provjere ispunjenosti testa tri kriterijuma ne znači samo po sebi da to tržište zahtijeva regulatornu intervenciju. Jedino u slučaju ispunjenosti testa tri kriterijuma i kada se analizom ustanovi da na datom tržištu nedostaje efikasna konkurencija, Agencija pristupa sprovođenju adekvatnih i proporcionalnih regulatornih obaveza. Tržište originacije je po definiciji veleprodajno, a ne maloprodajno tržište kako navodite u svom komentaru. S druge strane, u slučaju da Agencija utvrdi da na ovom tržištu postoje SMP operatori, tim operatorima biće u skladu sa Zakonom nametnut niz mjera koje koje u osnovi imaju za cilj povećanje konkurencije.</p>
<p>M kabl</p>	<p>1. „Predlog dopune spiska tržišta iz Nacrta odluke o relevantnim tržištima usluga, sledećim: 6. Veleprodajno tržište pristupa Internetu“.</p>	<p>Tržište koje je predložio M kabl nije bilo u okviru liste relevantnih tržišta Preporuke Evropske Komisije iz 2003. godine, ni revidirane Preporuke Evropske Komisije iz 2007. Međutim, i Smjernice Evropske Komisije o analizama tržišta i prepuruke Evropske Komisije o relevantnim tržištima daju mogućnost nacionalnim regulatorima da, shodno nacionalnim specifičnostima, uključe dodatna tržišta nakon sprovođenja testa tri kriterijuma i ocjene opravdanosti ex ante regulacije. Imajući u vidu naše nacionalne specifičnosti</p>

		Agencija smatra da ovo tržište može biti predmetom analize u narednom periodu.
Telenor	<p>1. „ U vezi predloženih tržišta 1 i 2 nacрта Odluke, cijenimo da bi Agencija morala obrazložiti usklađenost Odluke sa odredbama Zakona o elektronskim komunikacijama. Mišljenja smo da bi prethodni uslov za bilo kakvu intervenciju na maloprodajnim tržištima bio da se dokaže da prethodne analize i shodno njima preduzete regulatorne mjere nisu ispunile željene ciljeve, a već se nameću nove, što smatramo da nije u skladu sa odredbom člana 50, stav 1 i 2.</p>	<p>Tek nakon sprovedenog testa tri kriterijuma, sprovedenog postupka definisanja i analize relevantnih tržišta, i u slučaju konstatovanja neefikasne konkurencije i prisustva operatora sa značajnom tržišnom snagom na relevantnim tržištima 1 i 2 (maloprodajna tržišta lokalnih, međumjesnih i međunarodnih poziva za fizička i pravna lica) prilikom propisivanja regulatornih obaveza operatoru sa značajnom tržišnom snagom na maloprodajnom nivou Agencija se poziva na odredbe člana 50. Zakona o elektronskim komunikacijama.</p> <p>Inače, članom 50. Zakona propisana je mogućnost nametanja regulatornih mjera operatoru sa značajnom tržišnom snagom ako se na osnovu analiza utvrdi da relevantno maloprodajno tržište nije dovoljno konkurentno, ako se ocijeni da nametanjem svih raspoloživih mjera na nivou veleprodaje ne bi ostvarili željeni ciljevi ili ako već naređene mjere nijesu postigle željene ciljeve.</p>
	<p>2. „Veleprodajno tržište pristupa i započinjanja poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža je predmet analize u vrlo malom broju evropskih država. Da bi se ovo tržište proglasilo za relevantno, potrebno je da sva tri kriterijuma iz testa budu zadovoljena. Ako samo jedan kriterijum nije zadovoljen, odluka se ne može donijeti.</p>	<p>U većini država članica Evropske unije tržište pristupa i započinjanja poziva u mobilnoj telefoniji na nivou veleprodaje je efikasno konkurentno, s obzirom da je u većini tih zemalja sproveden čitav niz mjera koji su do toga doveli (npr. Uslovi iz licenci za obezbjeđivanje nacionalnog roaminga). Naime, operatori mobilne mreže koji imaju višak kapaciteta ili segmente na kojima posluju manje uspješno uključuju ih na tržište na efikasan način i to zaključivanjem ugovora sa partnerima – operatorima mobilnih virtuelnih mreža (MVNO), indirektnim servis provajderima ili operatorima koji preprodaju servise koje kupe od MNO na veleprodajnoj osnovi. Ovim se povećava intenzitet</p>

		<p>konkurencije na maloprodajnom tržištu. Kod država članica Evropske unije kod kojih u slučaju ovog tržišnog segmenta nije uočena takva dinamika na tržištu regulatori sprovode ex ante regulaciju.</p> <p>Agencija će pristupiti sprovođenju testa tri kriterijuma u cilju ocjene stepena konkurentnosti u kontekstu poslovanja operatora na nivou maloprodaje i okolnosti vezanih za poslovanje na nivou veleprodaje.</p>
	<p>3. „Stiče se utisak da Agencija već godinama pokušava da nametne izbor i predizbor operatora kao obavezu za mobilne operatore, a u cilju omogućavanja pojedinim“sobnim“ VOIP operatorima da koriste pristupnu infrastrukturu mobilnih operatora. Nadamo se da uvođenje analize tržišta mobilne originacije neće dovesti do regulacije u ovom pravcu, jer bi to bio presedan na tlu Evrope, gdje je izbor/predizbor operatora rezervisan isključivo za fiksne mreže“.</p>	<p>Tržište pristupa i originacije poziva iz javnih mobilnih mreža je tržište koje je bilo u Preporuci o relevantnim tržištima Evropske Komisije iz 2003. godine, što znači da Agencija nije proizvoljno odabrala ovo tržište. Analizu ovog relevantnog tržišta je uradio veliki broj regulatora u članicama EU, i te analize su dovele do različitih rezultata.</p> <p>U skladu sa odredbama Zakona, Agencija će nakon sprovedene analize tržišta utvrditi da li je navedeno tržište dovoljno konkurentno ili nije. U slučaju da nakon sprovedene analize Agencija utvrdi da navedeno tržište nije dovoljno konkurentno, Agencija operatoru sa značajnom tržišnom snagom mora narediti bar jednu od mjera iz čl. 44,45,46, 47, 48, 49 i 50 Zakona, uzimajući pri tome u obzir načelo racionalnosti i proporcionalnosti. Pri tome, Agencija će, kao i do sada, sagledati praksu regulatora u državama EU po ovom pitanju, uzimajući pri tome i lokalne specifičnosti Crne Gore.</p>

	<p>4. „Podržavamo i uvažavamo predlog Agencije da se tržište 3 - Veleprodajno tržište trunk segmenata iznajmljenih linija uvrsti u listu relevantnih tržišta na koje će se primijeniti test tri kriterijuma, što je Telenor inicirao prilikom komentarisanja prvog seta relevantnih tržišta“.</p>	<p>Agencija je i prilikom ranijeg javnog konsultativnog postupka povodom nacrtu Odluke o relevantnim tržištima usluga i relevantnom geografskom tržištu u komentarima na vaš predlog najavila da će veleprodajno tržište trunk segmenata iznajmljenih linija biti predmet analize u okviru dodatnog seta relevantnih tržišta.</p>
--	--	---